ГОДИНА XXV. На Цетињу, у суботу 30 новембра 1896. БРОЈ 49.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту; у коме је наручиоце, може се претплатити код г. *Иера Рамадановића*, књиж. цри. агента у Котору. Дописи се шиљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 29 новембра.

Саопштили смо у прошлом броју врло важну телеграфску вијест из Кајира, да је александријрки приједни суд коначно ријешио питање, јели инглеска влада имала права узимати новаца из касе државног египатског дуга за донголску експедицију. Највиши суд је одговорио, да Инглеска није имала то право, јер је на то било потребито једнодушно одобрење свијех иностранијех коме ара, а као што ће се наши читаоци сјећати, то одобрење дали су комесари само држава тројнога савеза, против протеста комесара Русије и Француске. И пошто је већина комесара била нашла, да ту није потребита једнодушност свију, суд је те комесаре осудио на трошкове парнице, која се од онда води. Египатска влада мора вратити каси 500000 лира стерлинга са својом добити; а како је то она учинила по захтјеву Инглеске, то не преостаје овој друго него избројити ту суму из своје касе

Петроградско „Н. Времја“ пише: „Ми се овом рјешењу радујемо. Инглеској влади дата је корисна лекција. Протест Русије и Француске довољан је био, да докаже иностранијем кредиторима Египта, да се могу заштити њихови интереси од самоваље Инглеске, која је покушала, да располаже финансијама Египта као својијема. У политичком смислу ово рјешење је од много веће важности, него што може изгледати на први мах. Прије свега оно доказује међународни карактер питања о господарењу инглеском у Египту, признајуи Русији и Француској право, да се противе мјери, што су остале државе одобриле. Исто тако имаће богатијех посљедица и та околност, што је овој инцидент пружио прилику новоме доказу потпуне једнодушности, којом дјелују Русија и Француска у међународнијем питањима. Овај доказ долази у час, када на западу јавни и тајни противници двеју држава, свезанијех неразлучнијем пријатељством, експлоатирају злонамјерно пуштену вијест о неспоразуму, који је тобож поникао између Петрограта и Париза односно финансија турскијех. Ми можемо ту вијест опровргнути из основа. Кад наступи час енергичне акције јевропске дипломације у Цариграду, потврдиће се истина нашијех ријечи, и сви ће видјети, да пуна једнодушност Француске и Русије, која је донијела тако добре плодове у Египту, биће и у источном питању рјешавајућа сила, о коју ће се разбити све интриге. Мислимо да Јеврона неће дуго то чекати.“

На обали Бенадира у Африци, дивљи урођеници убили су италијског консула у Занзибару Текна, заповједнике италијскијех ратнијех бродова Волтурна и Стафете, и још неколико официра са истијех бродова, који су били пошли, с малом пратњом оружанијех аскера, да прегледају ту обалу. Ноћу изненада напане их гомила номадскијех урођеника; бој се заметне и дивљачко мноштво надвлада. Несрећни догађај учинио је велики утисак у Италији. На дотичну интерпелацију у парламенту Висконти Веноста одговорио је, да је Текн, стари путник по Африци, у ко ист једног приватног италијанског друштва одио, да испита обалу Бенадира, држећи да нема опасности. Официри нијесу били овлашћени да с њим иду, него су му се својевољно придружили. Министар је изјавио, да ће се постарати, да интереси колонијални у Бенадиру буду заштићени, и да кривци буду кажњени.

Овај ненадни догађај добро је дошао африканистима у Италији, да проповиједају потребу ратовања и завојевања у Африци, приписујући овај нападај миру склопљеном с Абисинијом; а с друге стране противници такве афричке политике, овај догађај узимљу за доказ, да Африку треба сасвијем напустити.

СКОПЉАНСКА МИТРОПОЛИЈА

Биоградски „Народ“ Пише:

Методије, скопљански митрополит, напрасно је умро. У Скопљу се од дуже времена налази охридски епископ Амвросије, као изасланик патријаршије ради расправљања питања о словенској литургији, коју тамошњи Срби захтијевају и због чега је о прошлом Ускрсу до великог нереда дошло у самој цркви св. Спаса. Тога Амвросија, који ни рјечице српски не зна, патријаршија је поставила за скопљанског митрополита. Постављање његово не само да је извршено необичном брзином, него чак добија вид злонамјерног препада због тајанствене хитње с којом је при том послу поступљено. Његово наименовење извршено је ноћу између прошлог понедјоника и уторника, а синодска сједница за тај избор била је заказана и обзнањена за уторник.

Ово неискрено, непријатељско понашање црквенога поглавара васељенске цркве према најскромнијим и најоправданијим жељама српскога народа у скопљанској митрополији, изазвало је највеће незадовољство и огорчење у народу. Дошло је већ до тога, да је народ опколио митрополију и свом мрском архипастиру забрањује приступ.

Покојни митрополит Методије, који је такође био Грк, ипак је колико толико морао водити рачуна о неодољивости прилика, које стварају тамо праведни и сасвим природни захтјеви српског хришћанства. Та неизбјежна мјера његове увиђавности према српским жељама довољна је, да сада послије његове смрти грчка затуцаност и себичност то денунцира као српско бунтовништво и завјереништво, које сада новоизабрани митрополит Амвросије хоће да открије тражењем писаних доказа о томе међу хартијама покојног митрополита. Ове денунцијантске подлости још су више озлоједиле увријеђене Србе, чијем се отпору придружио и Арнаутин Шаћир, гаваз умрлог митрополита, те с арнаутском вјерношћу брани Амвросију приступ у конак.

Од вајкада је већ позната нама Србима фанаријотска тјесногрудост, која се у цариградској патријаршији угњездила. Никаквим разлозима ни обзирима црквеним не може патријаршија оправдати своју упорност, с којом се противи тако скромној и тако природној жељи српских хришћана у царевини, да им се литургија служи на словенском језику и да им пастири буду људи, с којим се могу разумјети и који ће их на српском језику моћи поучавати. Без икаква обзира на праве своје црквене и религиозне интересе патријаршија се тим праведним захтјевима своје српске пастве одзива увијек с највећим непријатељством, као што је и сада у Скопљу урадила. Разлози таком понашању морају се тражити у болесним византинским претенсијама и тјесногрудом грчком шовинозму, који и васељенску цркву претвара у своје оруђе, а чије се клице, на жалост, пружају чак до Атине. Заборављајући да су и у старо доба Бугари дали повода оцијепљењу западне цркве од источне, патријаршија је том својом политиком грчке искључивости у ново доба изазвала шизму бугарског егзархата, па сада ту своју политику наставља и спрам Срба, који су јој увијек вјерни остали. Зар је патријаршији преће чувати грчку литургију у српским покрајинама и Грке на владичанским столицама у тим крајевима, него ли јединство васељенске цркве?

Догађаји, који су у Скопљу наступили, од велике су важности за српски народ, и ми ћемо им развој пажљиво пратити.

„Цариградски Гласник“ пише:

У недјељу тачно у подне Васељ. Патријаршија добила је од преспанско оридског митрополита — који се случајно нашао у Скопљу, ма да је према наредби Патријаршије, послатој му још у уторник (12 новембра) имао одмах кренути на своју јепархију, пошто је посао свој тамо свршио — телеграфски извјештај, да је Преосв. скопски митрополит Методије преминуо. Ц. С. Васељенски Патријарх послао му је наредбу, опет телеграфским путем, да запечати све ствари преминулога и да га сарани. Сјутрадан у понедјељник (18 новембра) Васељенски Патријарх сазвао је чланове Св. Синода у ванредну сједницу и саопштио им вијест о смрти митрополита Методија, као и наредбе које је послао у Скопље. За тим већина чланова Св. Синода сагласила се, да, пошто за ту сједницу нема преча посла, приступи одмах избору новог митрополита; ма да је Ц. Светост доказивала да је за то јоште рано, већина синодална одржала је превагу. Истакнута су три кандидата: оридско преспански мотрополит Амвросије, ардамедијска јепископ госп. Софроније и амфипољски г. Прокопије. По призиву Св. Духа чланови Светог Синода приступили су гласању; већина је гласала за г. Амвросија, који је одмах за тијем извијештен да је изабран. Послије тога синодали су се разишли задовољни својим кућама.

АФРИЧКА РАСПРАВА

у италијанском парламенту.

Дал Верме развија своју интерпелацију влади, да дозна њене намјере односно Еритреје. Неће говорити о узроцима пораза код Адуе, само мора пошто га оптужују као африканисту, изјавити, да послије Коатита и Сенафе није одобравао еспансивне тежње, што је ондашња влада имала. (У то долази Криспи, рукује се с Фортисом и сиједа до њега. Изгледа добро расположен. Гали долази да се с њим рукује.) Неки су хтјели, напуштајући Адиграт, да се бар воће Тигреа потуку, што се могло постићи, да су они ту остали; али су се они повлачили у унутрашњост, да за собом наше повуку. Балдисери је остављено на вољи, ако нађе за добро да остане у Адиграту, али је претпоставио, да одма Адиграт напусти. И Инглези су тако поступали у Афганистану, у унутрашњој Африци и истом Судану, и ако је много јача држава. Балдисера је хтио да се напусти и Касала, али влада није пристала. Дакле се новој влади не може пребацивати малодушност. Доказује потешкоће, да се посједе Етиопија. Требало би 100.000 људи; сувише они што гоне живо за пренос провијанде толикој војсци. И тај трошак требало би чинити за пет година, јер прије не би се могла земља заузети. И ту би требало потрошити милијард и по! Ако то нијесмо могли узети на леђа, онда је требало мир учинити, и мир се учинио. Шта сада? Шта се прије могло колонизирати, сад већ не може, нити се може уздати у напредак трговински наше колоније.

Имбријани. Преобратили сте се!

Аљини. Много касно!

Имбријани. Ја одобравам преобраћање. Сваки од оних колониста долази четири иљаде лира!

Дал Верме. Тако не могући колонизирати, нити трговину водити с Етиопиом, није умјесно већ држати садашње границе.

Цаватари. Какве границе! Треба оставити колонију.

Дал Верме. Треба поступати поштено с Абисинијом, и ако се види напустити јој дио земљишта, што нам већ не служи уз накнаду. Не треба да нас уздржава част оружја. Код Адуе смо били потучени, јер се борило 15,000 против 80,000. Част оружја нашег није пострадала. (Одобравање, честитање.)

Сонино. Част нашега оружја сада страда.

Аљини. У име својијех другова, пита, што је влада чинила за ослобођење заробљеника, жалећи, што се прије није постигло њихово ослобођење. Пита што влада намјерава чинити у корист фамилија погинулијех. Опажа, да већ нема никаквог разлога, да се Еритреа и даље држи. Више него ли афричке пјешчаре, многи наши напуштени крајеви захтјевају бригу владе, новац порезника, и мишице нашијех радника. Цио народ хоће, да се та колонија напусти.

Ди Сан Ђулиано. Пита владу о афричкој политици. Ако је колонија изгубила материјално, није политички: с оног положаја може се вршити знаменита акција у великој борби образованијех народа за свјетску превласт. За то не мисли да треба напуштати колонију. Треба тако удесити тамо ствари, да можемо чекати догађаје, не терећећи порезнике.

Данијели пита влада, што мисли односно Еритреје. Он је већ казао, да је била лудост, хтјети наметнути Менелику протекторат силом.

Други дан.

Имбријани радује се што је Дал Верме промијенио своје увјерење. Не може пристати да се тргује земљом натопљеном италијанском крвљу. Ја тражим, да се напусти колонија, али се дивим онијем 4.000 Италијана, који су знали погинути на своме мјесту, и ако је то мјесто било зло изабрано. Не схваћа одлагање коначне одлуке Сан Ђулијана, пошто је уговор мира потписан, који он прима у цјелини.

Деали. Одобравате предају Италије! (Бука.)

Имбријани. Није то. Да је тако, ви бисте били криви, који сте одобрили убитачну политику. Требало је већ напустити Касалу, (окрећући се Рудинију) што ви држите по споразуму са Инглеском. Други су идеали, које треба улијевати у војску, идеали обране отаџбине, освојења својијех граница, и заштите праведне ствари. Без овијех идеала војска не може бити непобједна. И овдје спомињем оног племенитог Веносту, (обраћајући се њему, кад сте завјере склапали с Мацинијом. Напомињем ви она времена, кад сте радили не бојећи се смртне казне, да ви докажем, да народ не може бити без идеала. Питам и Пелуа, који је поносито заповиједао батеријом против аустријанаца, били, тако противу народа, који се бори за своју слободу. (Одобравање на крајњој љевици.) Ах, не шћаше бити заробљеника, да су се борили против Аустрије, мјесто за ствар недичну; не би напустили своје позиције, него на њима шћаху погинути! С друге стране не може се говорити, да је част војничка компромитирана, гдје од 13,000 остану мртви 4000 на бојишту. А ако се коме чини, да је углед војнички пострадао, нека се тај углед опет подигне, предводећи војску к истоку за отачаствена права.

Ди Рудини излаже тешке прилике, у којијема се влада нашла послије пораза код Адуе. Али није одма тражила мир, надајући се да ће се војска опет организирати; и није се преварила, јер је ослободила Адиграт и Касалу, те се тако могао склопити частан мир. За доказати Менелику да желимо мир, влада је послала Нерацинија с овијем упутством: да изјави Менелику, да Италија не мисли ићи преко Мареба и да се одриче протектората. Нерацини је племенито извршио свој задатак. Што се тиче признања независности Етиопије, зели, да је било варати сами себе, да ће Менелик примити Уђалски уговор у смислу, да призна протекторат Италије; јер тек је разумио како га Италија тумачи, енергично је протестирао. Да му га наметнемо, требало је силе, и влада је компромитирала земљу. (Улази Криспи.) Мир што је влада закључила горчином....

Фортис. Бар толико!

Имбријани. Непоправљиви!

Рудини.... горчином, мислећи на толику крв узалуд пролиту у Африци, донио је за сада прву корист, да разбистри ситуацију и да нам улије ладнокрвност, која сама може да нам потакне сходне одлуке. Еритреа остаје постојаном опашношћу за Италију и он држи зато да се војничка колонија мора претворити постепено у трговачку. У своје вријеме парламенат ће донијети одлуку, која одговара интересима отаџбине, која отаџбина неће бити велика, док

се узналази у колонијална подузећа, што не одговарају њенијем средствима. (Одобравање).

Имбријани вели, да садашње прилике у Јеврони доста озбиљне не допуштају Италији, да своје силе растура у Африци, и за то тражи, да се одлучи одма напуштање Еритрее, и у том смислу подноси предлог.

Франкети слаже се са предсједником министарства, да питање треба зрело проучити; али држи да су га компромитирале данашња расправа и изјава владина. Држи, да влада треба одма да пита парламенат. Не треба држати да је италијански народ био против афричкој експедицији.

Имбријани. И ми долазимо из народа. Не подмећите народу осјећаје!

Франкети. Биће било противан, али се не може нијекати, да се народ радовао добријем гласовима.

Цаватари. Ми радници, нијесмо!

Франкети. Кад је наступио неуспијех, почело се говорити о трошковима, па је надошло малодушије.

Имбријани. Не, малодушије никад....

Франкети. Нека влада не прејудецира питање.

Имбријани. Народ се изразио: хоће напуштање.

Франкети. Италија је свуда гдје има Италијана, особито гдје је проливена крв италијанска. Италија жели да се уздигне.

Рудини усљед говора Франкетија ставља питање повјерења. Не може примити да се одма поведе расправа о предлозима, и тражи да се одложи.

Сонино ће гласовати за одлагање, јер питање захтијева зрело размишљање, али неће гласати повјерење влади, јер је предсједник владе изразио наклоност напуштања Африке.

Рудини опажа, да није мислио рећи да колонију треба напустити, него у којијем границама и условима треба колонију уздржати.

Крисни вели, да се расправа не би могла с успјехом повести до осам дана, али је противан да се одложи на неизвјесно вријеме.

При гласању показало се, да није био присутан легални број заступника; сјутри дан влада је добила велику већину, и тако се одложила расправа о предлозима поднесенијем.

Крисни се устегао од гласовања.

ДОПИСИ.

Комани, 14 новембра 1896. год. — Кад послије Црнојевића уз духовну управу добише црногорски митрополити и свијетску власт, у овом Катунском племену, у Орашници на Павао, на погледу тврдога Спужа, становао је митрополит Пахомије Команин (око 1568). До кад је црква у Павао постајала, од које се и данас виде зидине, и стан Митрополита Пахомије, не зна се. Па и предања о Пахомију скоро нема никаквог, осим да је ту негда становао Владика Пахомије, због чега је у народу остала лијепа успомена, те је са особитом побожношћу гледао и пазио на ово мјесто. Због овог побожног сјећања, кад колера у Црној Гори 1867. г. немилосрдно мораше народ, Радуловићи и Бездановићи као једним гласом ријеше, да у Павао подигну цркву, коју одмах отпочну, а иљедеће 1868 г. наставе. Но како је ово мјесто скоро уз стару границу Црне Горе и Турске, то пограничне зађевице и доцнији рат са Турском сметну, те се ово побожно предузеће, и ако уз сложан рад, не мога довршити. Од тога доба до ове године народ је увијек чувао исту мисао за подизање ове цркве, те је сваком могућом приликом од своје сиромашке имаовине одвајао и повисивао матријална средства за подизање ове цркве. Са коликом је побожношћу и поштовањем гледао народ на ово мјесто, довољно свједочи и овај честити примјер: и преко других пореза и прилога, један је обећао 50 тал. за звоно које ће купити док се црква доврши. Жао ми је, што сам му заборавио име, те га и лично не могу приказати, као добар примјер лијепе побожности.

Ове године Ораовичани на челу свог врлог официра Риста Ил. Радуловића наставише рад на цркву; а при свршетку заузимањем попа Сима Радуловића, команд. у пенсији, а уз припомоћ њеких официра и првака команских, прискоче заједнички у расходима и остали Радуловићи и Бездановићи, те се црква сретно довршии. На свршетку су позвали госп. Митрополита Митрофана, да је освешта. Овај пошље свештенику загарачком преч. г. Ристу М. Поповићу благослов, да је (цркву) са преч. г. г. Пет. Вукотићем и Кр. Радуловићем, мјесним паросима освешта, што је данас уз неописано одушевљење врло свечано извршено у славу св. Врачева Кузмана и Дамјана. На свршетку божанствене службе г. поп Ристо Поповић држао је врло лијеп, сходан дану, говор.

Од странаца били су позвати при освећењу учитељи љешански и учитељ загарачки.

Послије освештања цркве сјело се за готовом трпезом, која је била на отвореном пољу до цркве застрта са 45 пецива. Трпеза је била уређена за 300 особа, који су уз грмљаву шестопука и веселу попијевку залагали се дебелом овнујином, наздрављали црвеним вином. Прву је здравицу подигао г. поп Ристо Поповић у здравље нашег пресрећног Господара Књаза **Николе**. Другу је подужу здравицу говорио г. Мит. Вукчевић, уч. љешански у здравље Њ. В. нашег дичног и омиљеног Престолонасљедника Књаза **Данила**. Г. Л. Кажић уч. љешан. пио је у здрављенаше Узор-Мајке Књагиње **Милене**. Било је и других одушевљених здравица у здравље Њ. Св. Књаза **Мирка**, госп. Митрополита Митрофана, у част гости са стране од којих се у подужој здравици г. Мит. Вукчевић захвалио Команима, нагласивши, да се њихови драги гости осјећају много задовољнији, и да ће поћи по сто пута захвалнији, што налазе уз оваква богата црногорска гостопримства најљепши примјер братске и племенске слоге.

Послије ручка држали су се многи поучни говори из религије, морала и привреде, чиме се народ толико занио, да су у одушевљењу дизали на руке и носили г. уч. Мит. Вукчевића и г. попа Риста Поповића.

Помоћу здравица и говора уз пркос хладног времена и тихе кише најодушевљеније се пјевало и играло око цркве; и за сво вријеме у најбржој игри носиле су се каце, боце и сићи од рука до рука пуни црвена вина.

Дај Боже, и Св. чудотворци Кузман и Дамјан, да и од сад ово племе живи у страху Господњем, у међусобној слози и заједници, у узајамној љубави и наклоностима, јер у овом лежи сва срећа и напредак, како појединог, тако општи, као што је и народ лијепо казао: „гдје слога, ту је помоћ од Бога“.

—р—

Књижевност, умјетност и просвјета

(**Нове књиге.**) Примили смо на приказ сљедеће нове књиге:

— **Читанка** за први разред основнијех школа, саставио Ђуро Поповић. Прегледала и одобрила Књаж. црног. школска комисија. Цетиње, државна штампарија, 1896. Цијена 20 новчића.

Браство VII, 18 књига Друштва Светога Саве, у Биограду, у државној краљевско-српској штампарији, 1896. Цијена 2 динара за оне које нијесу чланови Друштва Св. Саве.

Ова свеска „Браства“ доњијела је сљедеће радње:

Ратко Њеманић, круг пјесама од Вл. М. Јовановића; Шта вриједи просвјета у животу народном? од М. Ив.; Поред Топлице, путничке биљешке од Тих. Р. Ђорђевића; Марија с Лопуда, дубровачка приповијест сложио Луја В. Адамовић; По кумановској и скопљанској околини — манастир Забел — од Јована Х. Васиљевића; Како је Настас палбантин тражио и нашао срећу, прича од И. И. Вукићевића; Историја Мораче до 1820. године написао Андрија Јовићевић; Браћа Недићи животописне црте од Косте Т. Андријашевића; Отац — цртица из Херцеговине — од Свт. Коровића; Стрижење, народни обичај у Сврљигу описао Алекса Васиљевић; Што рђаво наумиш — одуми, по народној приповијеци написао Андра Гиигоријевић; Српска Народна здравица из Босне прибиљежио Душан С. Поповић — Момир; Божја казна по народном причању препричао Андра Гиигоријевић; Мома жељка свог војна — пјесма из пиротског округа — прибиљежио Андра Гиигоријевић; Школе у Скопљу од М. Б. Веселиновића; Светосавска вечерња школа извјештај од Јов. Миодраговић; Српски Владаоци у Дому Друштва Светога Саве на Видов дан 1896. извјештај од М. Ив.; Заборављен некролог родољубу учитељу † Марку Поповићу од Алексе Васиљевића; † Протопрезвитар Лазар Поповић некролог од Лазара Богдановића и † Јока Илићка некролог од Свет Ник.

Српски Магазин, годишњи часопис за г. 1896, за поуку, забаву и књижевност. Уз сарадњу српских књижевника издаје и уређује Дионисије Миковић, игуман. Година I, у Н. Саду, штампарија Ђорђа Ивковића, 1896. Дућанска цијена 1·50 фор.

Ево садржине ове књиге:

Писмо Клаудије Прокула од митрополита Михаила; Један изабрани суд, од М. Ђ. Милићевића.

Српске пјесме. Звоно, од А. Гавриловића; Србадији од Србинског; Болесни странац од Вл. М. Јов.; Наши дани, од Васе Крстића-Љубисава; Сумња, од Р. Ј. Одавића; Српској мајци, од Стеве П. Бешевића; Звјездама се туже, од Олге Ракићеве; Српском небу, од Вој. В. Рашића; Срцу, од Љубице; Исповијест сиротана, од М. Србинског; Слога; Србинова молитва, од Соколовића; Братски дозив од Др. Љубомира Радивојевића; Исповијест од Арачије; Okrutna kraljica, od Davida Ilića; Стани сузо! од Богд Р. Миланов-Крајишника; Иза плеса, од Мирка—Ко; Љубимо се, од Дионисија Миковића; У свијету, од Сергије Попића; Псалом 50. од Драгутина Ј. Илијића.

Пјесма шестиховна. Два бела орла — две среће српске, од А. Сандића.

Приповијетке из срп. живота. Без куће и кућишта, од М. Србиновића; Кавецијa од Родољуба; Добро се свршило! од Богдана Р. Милановића-Крајишника.

Историјски дио. Теократска влада у Црној Гори од Лазара Т. Перовића; Старинска црква св. Луке у Кртолима и њена околина од М. Ц.; Турчин спасао калуђера од Драгутина; Прилози за познавање Далмације, од Јов. Шарића.

Razni opisi. Narodni uresi kod južnijeh Slovena priopćio Vid Vuletić-Vukasović; Narodni običaji na otoku korčuli, priopćio Vid Vuletic-Vukasovic; Српски Народни обичаји у Босанској Крајини — на селу, од јером. П. С. Ивановића..

Животописи. Свети Петар Митрополит црногорски од Филипа Радичевића; Срби поморски капетани од Д. М.

Путописи. Успомене с мора, од † А. Ј. Ђурковића поморског капетана; С мора на Требињицу, од Дионисија Миковића игумана.

Стара писма. Грамата Петра I. руског цара, из збирке Д. М.; Синглелија попа Анд. Павловића, од Д. М.; Писмо Мехмеда рисанског диздара, од Д. М.; О рођењу жене св. Стефана Штиљановића, прип. Ђ. С. Зеновић од Д. М.

Српске народне пјесме. Бој на Планој и Трновици, записао Ђорђе Бабић учитељ; Срдар Ћеловић, и котарски провидур, од Д. М.; Смрт Леке капетана, од П. Ђ. Јовановића; Свети Јован, од Д. М.; Рисанка ђевојка, од Д. М.; Сестра Лазарева и Јован чобан, од В. Радојевића; Дјечије пјесме, од Момира.

Српске нар. приповијетке. Хитар ђак, прип. Мурат Караџузовић. Хоца; Цигани у рату, од. Н. Т. Кашиковића; Кадија и харамбаша, од М. Р. Марковића; Баба и Мујо, од Мила Ил. Миковића; Краљица Јелена, Сотонићи и Глиходољани од Пере Ђ. Јововића.

Књиж. прикази и оцјене. Босанска Вила, од Д. Малог; Књаз Арванит. Драмски чин од Н. І. прик. М. Ђ. С. Д

Привреда. Из виноградарства, од Анд. Лазаревића, школ. надзорника; Имена господе предбројника.

Изашао је и позив на претплату за идућу годину. Овогодишњи претплатници, који не изјаве уредништву, да одустају од претплате, сматраће се као претпланици и за идућу годину.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(**Кисео купус.**) Многима се поквари и почне у каци трулити купус, који су потопили да се за зиму укисјели. Томе може

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

КЊАЗ — ИЗБАВИТЕЉ

Из „Србобрана“.

Силни облак дигао се,
Да га таквог било није
Од како се изнад земље
Његов мутни облик вије.

Облак страшни дигао се,
Понајвише поврх Зете;
А из њега наједанпут
По хиљада муња лете.

Страшно чудо од олује,
Јавило се у природи;
И све се је уздрмало,
И на сухо и на води.

Па и облак страховити,
Поче кишу да пролива;
Уза коју вјетар дува,
А сијева муња жива.

Ноћ је црна наступила,
Мрачна, црна без мјесеца;
А све више киша лије,
— Муња муњу пресијеца.

Стао народ по кућама,
Које стоје покрај Блата;
А све више вода бива,
Те им јадне куће хвата.

Од Цијевне и Мораче,
И Ријеке Црнојеве:
А од Блата скадарскога,
Вода топи куће ове.

И поплави мутна вода,
Под водом је равна Зета;
И кровове вода плави,
Уз плач жене и ђетета.

Бјежи народ по дрвећу,
А олуја дрва ломи;
Сијевају силне муње,
А пуцају страшни громи!

Да се спасе у том часу,
Од поплаве страшне ове,
Народ зетски стоји виска,
Па у помоћ браћу зове....

Стоји народ по дрвећу,
Као птице, ка' пилићи;
А у помоћ ко ће њему,
Црне ноћи ове стићи?!

Ал ловћенска бјела вила,
Књаз Николу хитро буди,
Да избавља народ Зетски,
Што спасење своје жуди.

Соколи се лако буде,
Јер имају лака крила;
За то и Књаз скочи живо,
Кад га зовну бјела вила.

Па пут Зете похитао,
Ка' звијезда неба плава,
Иде ноћно без мјесеца,
Кад Цетиње ц'јело спава.

Код Жабљака града стиже
Књаз Никола у свануће,
А сузе га оросише,
Кад погледа Зетске куће.

Па јуначке Цеклињане,
Што без страха воду плове,
Књаз Никола у том часу,
Сад у помоћ брзу зове!...

Цеклињани полећеше,
А на хитре своје лађе;
Те Зећане избавише,
Од зла овог што их снађе.

Па нек ти је хвала Бјаже,
Кад те мајка таквог роди;
Те витешку борбу водиш,
И на суху и на води.

Цетиње 1896. Ђ.

ЦРНОЈЕВИЋИ У МЛЕТЦИМА

К ономе, што је г. Барбарић покупио и саставио о Ђорђу Црнојевићу, доносимо из књиге Маркотијеве, о којој смо већ говорили, неке историјске биљешке, које се односе на истог Цнојевића, чије доба још чека стручњака да га обради.

* * *

Маркоти наводи Помпеја Лита (Pompeo Litta), који без тачног датума, око свршетка XV вијека, говори о удадби једне шћери Антонија Ерица, не именујући је: „Прошена свечано посланицима (con solennità di ambasciatori), њезину удадбу одобри сенат; и удала се за Ђорђа Црнојевића господара Арбаније“.

* * *

Макорти ставља питање: како то, да република није подржала Ђорђа Црнојевића на владу, пошто се оженио са једном Ерицо; па одговара, да је имала узрока да му много не вјерује; па наводи те узроке.

Г. 1492 прваци Десетиње писали су проведитуру Котора, обраћајући му пажњу, „на зло рад Ђорђа Црнојевића код Великог Господара на штету Млечића“, и на свезе, што је он стезао у Котору, намјером да њим завлада.

Г. 1494 Ђироламио Орио, проведитор у Котору, пише Десетењи односно намјера Ђорђевијех, да не мисли о Котору, него да завлада Будвом.

* * *

О ослобођењу Ђорђа Црнојевића из тамнице, Маркоти наводи ову одлуку Десетиње:

„25 октобра (1498). За повољити Краљу француске и велеможном (magnifico) господину Константину Арениту, који су писмима и преко посланика Константинова молили за ослобођење Ђорђа Црнојевића, влашћу овога савјета има се пустити из Торићеле, гдје је затворен. Али ако француски Краљ у својијем писмима доноврује неке чланке односно наше осуде, нека се напишу писма оправдавања како Краљу, тако нашем посланику код њега, и племенитом господину Ђан Ђакону, у оном лијепом облику, што се нађе. Исти Ђорђе сјутра ујутро нека се позове пред Свијетлијем Принципом и првацима овог савјета: и нека вишеречена Свјетлост, у присуству г. Урбана, заступнина Маркиза од Монферата, према истом Ђорђу употреби ријечи, које одговарају угледу наше владе.“

Дакле је Ђорђе Црнојевић био у затвору од 30 јуна до 25 октобра.

* * *

О Арваниту Маркоти пише: „Тај велеможни господин Аренити, или Аријанити, био је у сродству са Црнојевићима; хтјео

бити узрок или што није каца добро очишћена, или што није добар купус изабран, или што се расо не претаче сваке недјеље, или што нема соли довољно. На све то треба пазити. За киселење најбољи је црвенкасти и чврсти купус, јер је јачи и чвршћи од бијелога купуса, који је мек и лако хоће да трули. Покисељени купус треба претакати један пут преко недјеље. Тим се мијеша расо те се свака главица почне подједнако кисјелити, и не остане једна глзвица кисјелија, а друга пријесна. Ако се коме почне кварити и трулити купус и расо отезати као ђиге, нека часа не часи, но нека брзо лијечи купус, јер ће га бацити ако буде чекао. А болестан се купус овако лијечи: источи се у котао 10—15 литара расоли, па се тај расо тако узвари, да добро прокључа и остави да се олади. Пошто се олади, изручи се на купус, и на купус метне котур, оплетен од лозе, навити или љесковог прућа, па притисне чвротим каменом који се не круни у води. За котур могу поднијети и даштице, али не од боровог и јеловог дрвета, које имају у себи смоле, те би купус повукао у себи њихов непријатан мирис. Ради још боље сигурности, треба у чисто платно везати једну жлицу сјемена од слачице (горушице — сенефа), па то метнути на средину каце, а уз то и 3—4 коријена рена. Има их који метну и по неку љуту суву паприку. Ово не да ни купусу ни расолу да се поквари, и ако су се почели кварити, ово их излијечи, те купус очврсне, а расо се избистри, те ако смо покисјелили црвенкасти купус добићемо расо који изгледа као руменика вино. Они који су преко ноћи у друштву повише пили, плаћају сјутра дан за литар оваког расола колико су за вино плаћали, да разбију мамурност.

(Противу суше.) Код нас је суша врло често тако рећи скоро сваког љета. Сушну годину називамо и гладну по томе, што су нам усјеви на и ливадске траве ситне и кржљаве. Противу суше ми до сада нијесмо ништа ни предузимали, сем ако хоћемо да узмемо у рачун молитве што их приносимо Господу са поповима и литијама по пољу и то онда када видимо да нам је љетина већ спржена. Ми несмијемо и даље на томе остати, крајње је вријеме да се о свему и свачему зараније постарамо, јер народна философија вели: „Не гоји се прасе и очи Божића“ а друга једна вели „да њива оће мотику а не молитву.“

У моме дугогодишњем искуству стекао сам увјерења, да се противу суше можемо помоћи и то: у њивама јесењим и дубоким орањем. Увјек сам желио да падне киша концем августа или почетком септембра, како би могао прије мразева њиве изорати на било да се на њима што озимог усјева посије било да остану као угар за прољетње усјеве. Врло је погрешно мишљење оних земљорадника који држе да се усјеви на плитком орању могу развијати и суши одољети као и на дубоком орању. Многи се могу упитати које је то дубоко орање? На то могу рећи да средња дубина орања треба да је 20 см. и да штете од велике дубине орања не може бити на ма то било и читав метар дубине. Ну са подубљивањем орања треба бити постепен, не треба у једној години више подубљивати од 5 см. Подубљивање орања може се извршити и у прољеће ну само не доноси оне користи као јесење подубљивање, јер јесење орање од утицаја ваздуха и мраза раствори се у ситну прашину те тако идућег љета већ даје усјеву хране а и одољева суши јер када је у њиви озго ситне земље онда се не може да осуши у дубину, док год прошлогодњег орања сва она избачена живица стоји озго у ситне грудвице те нити усјеву у првом љету користи ни против суше шта може да учини.

Зато ко је земљорадник и ко хоће да је бар од суше осигуран нека с јесени и што дубље своје њиве узоре, па ће му онда и Бог помоћи.

(Доходак и вријеме зрења неколиких врсти кукуруза.) У опитном пољу St. Michaeli у Тиролској извршене су пробе са 5 врсти кукуруза (три домаће и двије стране) и упоређен доходак и вријеме зрења. Кукуруз је био посијан на једном врло мршавом земљишту, које је у прошлоће са свјежим стајским ђубретом са 300 мет. центи нађубрено. Кукуруз је био посијан 10 маја (по нем.) у редове 67 см. ширине а са удаљењем биљке од биљке 40. см. Доцније два пут прекопан и једном прегрнут.

Доходак: на 1 хектар.

Врста кукуруза	зрна хектолит.	шаше м. центе	теж. зрна у 1 хктлитру
Lanaer, био кукуруз	43.74	5 .80	70.5
Домаћи кукуруз отворено жут	39.10	49	71.90
Cinquantino жут	31.50	35.80	75.1
Пољски кукуруз отворено жут	28.50	26.65	73.0
Szekler отвор. жут	20.25	22.50	73.6

Вријеме зрења бјеше различно, на име: Szekler бјеше зрио 21. августа, пољски кукуруз 1 септембра Cinquantino 15 сент. домаћи 10 октобра, Lanaer 19 окт. Првом је дакле требало до зрења 98 дана, другом 108 дана, трећем 123 дана четвртом 148 петом 158 дана.

Даље треба примјетити да су Szekler и пољски кукуруз доста јако натили од Pyralis syla cealis, мање Cinquantini а још мање Lanaer.

Из табеле се види да бијели Lanaer даје највише зрна на и шаше; после њега долази домаћи, па Cinquantino, затим пољски па Szekler. Посљедње двије врсте заостају доста по зрну и шаши али оне имају вавредну особину да раније зру. Сем тога оне су биле посијане као и остале на 67 см. удаљене редове и 40 см. удаљене биљке; ну како су они врло виски то не требају толика удаљења, већ им је потпуно довољно 55 см. удаљене редова и 30 см. удаљене биљака. Тиме се добија већи доходак.

Пољски кукуруз и Szekler треба сијати у задним предјелима, гдје остале врсте кукуруза често не дозру. А у топлим пак предјелима гдје се жито још крајем јуна скине, могу ове врсте кукуруза служити као други род, јер имају још 4 мјесеца за зрење.

„Тежак.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 29 новембра.

(Први батаљон редовне војске,) што се учио овдје четири мјесеца, распуштен је, и на његово мјесто долази други. Млади војници одили су музиком пред стари Двор, па пред Дворац Његовог Височанства Насљедника, гдје су чинили овације. Њихова Височанства Господар и Престолонасљедник отпустили су их сходнијем ријечима. У вече су опет дошли пред стан царскоруске легације, у ком су били Његово Височанство Књаз Данило са официрима. Војници су чинили овације и музика је свирала „Боже Царја Храни.“ Њ. В. Књаз Данило, с прозора, наздравио је Његовом Величанству Цару Николи, па руској и црногорској војсци; а г. Вурцељ, који заступа госп. Аргиропула на допусту, наздравио је Његовом Височанству Књазу Николи. Војници, све чили и здрави момци, весело су се разишли својијем кућама, а многи шћаху радо и даље у служби останути.

(Одликовања.) Његово Височанство Господар изволио је одликовати г. Јова Геруна и г. Ника Виторовића, трговце на Цетињу, V-ијем степеном Данилова реда.

(У корист пострадалијех од поплава) синоћ су престављали у новом позоришту наши дилетанти по други пут „Књаза Арванита“, драмски чин од Њ. В. Књаза Николе, и „Честитам“ од К. Трифковића. Као што смо предгидјели, престава „Књаза Арванита“ испала је доста боље од прве представе. Добро је одигран и други шаљиви комад. Дилетанти су били награђени пљескањем, које одиста заслужују. Ми се надамо да ће их овај успјех охрабрити, те да ће нам ове зиме приредити још коју пријатну вечер, а у корист наше браће, која чека од нас помоћи. Позориште је било пуно. Била је цијела Књажевска Породица, и сви страни дипломати с фамилијама.

— Из Никшића смо добили овај оглас: „Добровољно позоришно друштво никшићско приредиће преставу у очи Николађдневи у корист пострадалијех од поплаве у нашој драгој домовини. Моли се публика да присуствује што обилније овој преставі ради наше пострадале браће“. Ми смо увјерени, да ће се овом позиву најбоље одазвати никшићско грађанство, па да ће вриједно друштво још коју преставу на исту сврху приредити.

(Јуначко дјело.) За вријеме поплаве Зогањског блата код Оцињa, лучки пилот Осман Бећир спасао је шест друга, опасношћу свога живота; и превозио је рану онијема, који су били окољени водом. Осим тога, и прије се Осман одликовао оваквијем хуманитарнијем и јуначкијем дјелом, спасивши у оцињској луци неке љуцке животе. За то је Његово Височанство Господар изволио одликовати Османа Бећира златном медаљом „За Ревност“ и удијелити му 50 фиорина.

— **Из Подгорице** пишу нам:

Његово Височанство Књаз, приликом Свога бављења на Крушевцу, благоизволио је 14-ог ов. мјес. удостојити Својом Високом посјетом овд. основну мушку и женску школу; уз пратњу г. г. Министра Просвјете и овд. окр. капетана и многих других званичника.

Важност Његове Високе посјете увећао је Његов очински разговор са ученицима свију разреда; говорећи им највећма: о послушности на спрам својих старијих, о љубави међусобној, о пристојном понашању свуда, о чистоћи, о тежњи за науком и о свему, што човјека чини сретњим.

Оваквим језгровитим поукама и новчаним даровима ученика, Његово Височанство Књаз улио је ђеци најбољу вољу и тежњу за науком и дао је учитељима и другима одличан примјер, како треба тежити за просвјетом и подржават је.

Учитељи.

(Одбор у помоћ) пострадалијех нашијех крајева од поплава доставио нам је сљедећи наставак списка прилога:

	фор. новч.
Администрација „Браника“ Нови Сад	142 —
г. Кућински Ђ. кр. Министа резидент на Цетињу	70 —
госпођа Кућинска	30 —
г. Петар Николић из Загреба .	100 —
Српска Православна Црквр.-школска Општина из Новог Сада	50 —
г. Ђ. Хеберн преставник Источхни жељезница у Софији	100 фр.
г. Михаил Поповић	20 —
г. Јоца Т. Радић из Суботице .	10 —
г. Милева Гојковић из Сријем. Карловаца	5 —
г. Павле Поповић	5 —
г. Зеко Перишић	5 —
г. Крсто Мартиновић	2 —
г. Мргуд Вујовић	1 —
г. Д. Мамоло	1 —

Свота скупљенијех прилога износила је у прошлом броју руб. **3050** фран. **5000** и фиорина **7120**.

Свега **3050** руб. **5100** фран. и ф. **7561** —

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Планета Марс.) Зацијело су многи од наших читалаца уочили лијепу црвену звијезду, која се често јевља брзо по западу сунца. Она нам је најближа сусједа у свемиру и тек мало је даља од сунца него ли земља. Славни француски звјездар Камило Фламарион овијех је дана написао особиту занимљиву расправу о њој у једном америчком часопису, под насловом: „Марс и његови становници.“ Кадгод, кад будемо могли онамо поћи у походе, биће то красна шетња. Можда би се тамо многом боље свиђало, него ли овђен на земљи. Коме се чини, да му године брзо теку, нека легне тамо. јер тамо ће имати у години 686 дана, 23 часа, 30 минута и 47 секуната. Тамо саразмјерно има много више лијепа времена и погоде, него ли на нашој земљи. Облака је тамо мало и ријетко кад виђају се на Марсову обзору. Вода има тамо доста и ова долази у главном од истопљена снијега на оба Марсова пола, које дебеји снијег покрива преко цијеле године, али бијела поља облесто знаменито се смање, а зими опет се рашире и порасту у висину и у ширину. Ова вода разводи се чудесним и правилним каналима, који се пружају по свему копну. Ови канали можда су природом начињена корита за водин ток, или их је начињела људска рука, што ће бити вјероватније. Кад у прољеће почне снијег да се топи, можемо на Марсу да видимо, како се у тим каналима блиста вода испрва чиста и свијетла, а што даље у љето, тим мутнија и шира. Са земљописне стране знамо о Марсу све што би нам требало, кад бисмо хтјели да тамо одемо у походе. Његов сјеверни положај скоро само је копно а јужна му половина има море, али су му мора тако плитка, да изгледа кадкад, као да им се виде дна. Ми имамо потанке мапе свију његових ријека правца његових великих ријека и канала. Пошто је тежина на Марсу много мања, него ли на земљи, не би било никакво чудо, ако би Марсовци имали крила и могли леђети, што ће и бити. На крају своје расправе вели Фламарион: Све што о Марсу знамо, показује нам да се та планета, која је нешто старија од наше земље к свом развитку, раније и охладила, јер јој је обим мањи и јер је дакле и сав живот на њој савршенији и развијенији, тако да су и њени обитници мудрији, бољи, савршенији, него ли ми, и могу више умјети

је да произлази од Комнена и називао се кнезом Маћедоније, војводом Ахаје: прогјеран турцима, прихватила га је његова сродница Марија од Србије, маркиза од Монферата г. 1489: и Карло VIII, краљ француски мислио се њим користити у својијем намјерама освајања на Истоку; год. 1495, послије смрти Маркиза Бонифација, он је остао као тутор дјеце Маријино и гувернер Монферата, гдје га је устоличио познати Филип Коминес, изасланик Краља Карла; Луј XII произвео га је за витеза Св. Михаила; касније је напустио Француску и умро је у Риму г. 1531, гдје му је постављена плоча споменица у цркви Св. Апостола, по настојању његова сина, који ју начки погину код Торкјаре г. 1551“.

* * *

О узроцима осуде Ђорђа Црнојевића не говори се ништа у одговору краљу француском, него се у дугијем периодима латинскијем каже, да се пристаје на његову жељу, јер свак зна колико је републици стало да му задовољи; али остаје чврсто при увјерењу да је кривица Црнојевићева оправдавала његово уапшење.

Тако исто не спомиње се та кривица у одговору Ђан-Ђаному Тривулцију, заповједнику француског логора у Манферату, него се овако околиш и: „Ма да је кривица, с које смо наредили то апшење, т а к в е в р с т е, да је исти господин Ђорђе добро зна и схваћа, али коју иначе не изражавамо.“

* * *

Пошто је Ђорђе прешао из Црне Горе у турски стан, у Млецима су се били узнемирили. Проведитур которски успио је, да ухвати неког Раза Модреса (Razo Modressa), бившег официра Ђорђева, од ког је добио признања, компромитирајућа његовог господара. И 19 октобра савјет Десеткиње издаде наредбу, да се добро чува у тамници Модреса, да се дозна, у каквијем је односима био Ђорђе са Ферис-бегом, санџаком скадарскијем, и ако устреба, да се испита и под тортуром (мученьем).

Ствар је изгледала доста озбиљна, јер је при тој одлуци била и giunta dei Savi.

* * *

Радило се, да се Ђорђе поврати, и на ту сврху понудио се неки Ангонијe Пасквали из Бара, ком је Десетиња дала упуство, 26 фебруара 1500, да пође код Ђорђа: „Да му обећа опроштење и свако добро њему и његовијем ако остави службу код злочестога Турчина: иначе да ће упропастити себе, жену и дјецу и све своје имање, као што сам може лако схватити.“

Даље се одлучило: „Ако Ђорђе узоће доћи у Котор, да га проведитур прими с пратњом не вишом од дванајестиње, и добро пази, да се не догоди каква побуна.“

Ови преговори су се настављали дуго: 25 августа 1501 Десетиња је издала наредбу, да се Црнојевићу издаде „amplissimo salvacondotto con un mese di contrabbando“.

* * *

Сануто биљежи прву помоћ, што је сенат дао жени Ђорђевој г. 1502, за час, 24 дуката. Г. 1505 одредио јој је 60 дуката на годину; и писано је посланику у Рим, да се једном од њезиних синова даде које упражњено доброчинство (benefizio vacante) за приход од 200 дуката.

Касније им се дао посјед Теранове.

* * *

Насљедници Ђорђеви у Млетцима живјели су угледно, што свједоче њихови бракови са угледнијем кућама: Контарини, Алберти, Валаресо, Калбо, Долфин.

Г. 1578 Петар Црнојевић назвао се војводом Жабљака, Задрине, и као какав владалац издао је диплому витеза Св. Ђорђа славном професора права Тиберију Децијану из Удине, у којој изводи своје поријекло од цариградскијех царева, по милости Божјој војвода од Жабљака и господар Црно Горе и т. д.

* * *

Посљедњи од овијех Црнојевића, Иван Викторев, био је један од првака четрдесетиње и сенатор. Капелари пише, да је убио стријелом Санта Венијера, по свој прилици несретнијем случајем.

Г. 1676 он је био први покретач једне одлуке, која је онда у Млецима била од великог значаја. Те године 15 марта, тај Црнојевић, Венијер, Морозини и Фоскарини, предложили су, да сви они, који буду изабрани за савјетнике и мудре у савјету, пошто изађу из службе, не могу носити широке рукаве; да сви грађани, који носе широке рукаве, кроз осам дана да их оставе под глобом од педесет дуката. О истој ствари био Дужд са другијем поднио блажији предлог, који је био примљен са 595 гласова против 80, а 89 не гласаше.

Овај посљедњи Црнојевић умро је 1660, биз насљедства; и његово имање биће прешло у кућу Долфин, у којој се била удала 1636 Фаустина Црнојевић.

Оволико из књиге Маркотијеве.

и разумјети, него ли што је нама овдје нужно. Ко зна, можда ћемо још дочекати, да ћемо још с њима моћи телефонисати, па ћемо онда што више дознати о њима. Ко зна, можда они имају савршеније справе, с којима би могли с нама ступити у односе, чим бисмо толико напредовали, да бисмо их могли разумјети и њихова саопштења појмити. Свијет напредује и не смијемо се оставити наде, да ће он и даље непрестано напредовати.

(Стогодишњица о каламљењу богиња). Славила се 2 овог мјесеца стогодишњица у спомен једног догађаја, који се случио прије сто година у једној малој енглестој варошици, у графству Глочестерском. То славље слави наука, пошто је то догађај толико значајан, толико огроман за историју човјечанства, да би требало да га славе сви, јер је значајнији и достојнији славља но што су свечаности које се држе на успомену ратова и побједа.

Прије сто година, 2 маја 1796 год., енглески доктор Едвард Јенер, први пут каламио је једно дијете са vacinus; овај смјели експеримент послужио је да докаже непобитно будућност великог проналаска и у исто вријеме да приготови праведну научну оцјену о једном обичају и предању који од пантивијека бјеше познат простом народу.

Богиње при концу 18 вијека ужасно су бесниле посећи хиљаде жертава, тако да им није могла ни пошто одупријети се љекарска наука. Један инглешки статистичар рачунао је приближно, на основу тачни цифара, до 400.000 умрлих од богиња послѣдњих година при концу вијека У самом Лондону 1800 године смртних случајева било је до 2400. То бјеше ужасна зараза о којој ми тек можемо замишљати, јер бјеше тешка и брза: зараза је гигански прелазила са својим црним пјегама: то бјеше бич Божји, против кога не бјеше лијека.

За то је тај дан прозват рођеним даном вачинације, и славље се стогдишњице славно прославило. Онамо, на средини оног дивног и пространог поља, у покоју зелених пашњака које натапа вода из ријеке Саренте, инглешки љекар почео је изучавати природне тајне, и погодио је најчудноватију тајну организма увидевши практичну важност једног проблема, којег модерна наука није још разријешила.

Ах! како бјеше дивно и прекрасно оно мајско јутро! Заиста се сунце смјешило љуцком дјелу и присуствовало оној великој побједи; оној побједи која је савладала мал не до ништавила непријатеља који је убијао више људи но што их гуташе 100 ратва. Колико је чист колико племенити овај љекар, који у оном моменту, примајући на себе најстрашнију одговорност, прође примјени практичној, на човјековом тијелу, пошто је стотине пута то пробао на животињама, да види ресултат његовог изучавања! Који би пјесник могао описати ону страву и наду оно ужасно очекивање човјека који мислећи да је ту да постигне циљ, често скрене памећу.

О дјечку, о оном синчићу једне сељанке, на чијој бело-руменој руци бјеше инјетирана линфа, историја нам је сачувала само име, он се зваше: Жам Фипс. Онај малиша без знања, бјеше мали херој и велики доброчинац човјечанства.

Пошто тај дан означава ново доба за човјечанство који је поздрављен грозничавим одушевљењем од свијех народа који благосивљају име Јанерово; статистике својом тихом импарцијалношћу почеше говорити: а у самом Лондону на двије године за тим смртни случајеви умањише за три четвртине, те и у цијелој Еврони простираше се проналазак Др-а Јенера, док и законодавци ускорише да потврде и утврде у законима овај добротворни уплив.

Од тога дана наука је забиљежила на отвореном пољу Јенером, великих и неоадних прогреса: толико, да је побудила наду е није дуго до оног дана кад ће и друге болести постати излечиме, или ће се пронаћи сресто да организам постане неосјетљив.

За то, ова стогодишњица коју је славио вас научни свијет, која се нарочито слави у Енгешкој на особени начин, нек буде свечани дан за све: и оном простом гробу који лежи у енглеском пољу код зелених пашњака које је љекар волио, нек лети мисао свију оних који осјећају у души искрену љубав и одност спрам свога ближњега.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА".

ЦАРИГРАД, 24 новембра. — Патријархат је одбио уништење избора Митрополита Амвросија.

АТИНА, 25 новембра. — Краљ је управио посланицу министру предсједнику, у којој вели, да наоди, да је потребито да се војска изведе у пастојаном логору, ради вјежбања, да се позове ресерва под оружје, и да једна комисија виших официра прегледа оружје. Камара је одобрила владину политику у критском питању са 115 против 29 гласова.

БУКАРЕСТ, 26 новембра. — Стојићеску саопштио је камари одлуку Султанову односно румуњских школа и освештења румуњске капеле у Цариграду, изјављујући Султану захвалност на доказу толиког пријатељства. Камара је пропратила ово саопштење бурнијем одобравањем.

ФИРЕНЦА, 26 новембра — Краљ Србије прегледао је гарнизон изјавивши Принцу Напуљском и генералима потпуно дивљење.

ПАРИЗ, 27 новембра. — Инглески посланик Мансон предао је предсједнику републике акредитивна писма.

АТИНА, 27 новембра. — „Асти" доноси из Цариграда, да Грци у Галати пријете манифестацијом против отварања румуњске капеле.

ЦАРИГРАД, 27 новембра. — Министри Србије и Црне Горе протестирали су против избора Митрополита скопљанског и пријете шизмом.

ЦЕЛЛА, 18 новембра. — Нерацини је приспио у Харар са 200 заробљеника у најбољем здрављу.

РИМ, 28 новембра. — Сорентино капетан мрнарице примио је наредбу да иде у Бенадир бродом „Елба" као краљевски комесар, У Масави ће укрцати 200 аскара.

ПАРИЗ, 28 новембра. — У Буџетној комисији министар мрнарице изјавио је да влада наоди потребито, да помножи бродовље.

РИМ, 29 новембра, — Рудини дементира глас, да је потписао уговор са Русијом г. 1891, и да је тада саопштио Гирсу текст уговора тројног савеза.

ЛОНДОН, 29 новембра. — „Сеитцем. Газете" вели, да ће министар рата поднијети предлог. да се помножи бродовље.

Изашла је нова књига

ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ-ЊЕГОШ

КАО ВЛАДАЛАЦ

написао

Л. Томановић

Цетиње 1896

Државна Штампарија.

Цијена 1 фиорин.

Наруџбине се шиљу књижарници г. Марка Лукина Иванишевића, а може се добити и код Књаж. Црног. агента г. Н. Рамадановића у Котору, у књижарници Арса Пајевића у Н. Саду и у књижарници В. Валежића у Биограду.

При великој жалости, која нас задеси на сами Аранђалов-дан ове године смрћу нашег незаборавног сина, односно мужа, оца, брата и ђевера

НИКОЛЕ КРУШКЕ

било је за наше ојађело срце најбоља утјеха оно брацко саучешће родбине, племењака и пријатеља у тој нашој прежутој жалости.

Свијема изјављујемо нашу вјечиту благодарност а особито г. Д-ру Стеву Огњеновићу, који је сва средства употријебио, која му је наука пружала, да нам милог покојника из чељусти неизбјеживе смрти отме. Такођер буди вјечита хвала г. г. ком. Живку Ђукановићу, кап. Мату Катурићу, Новаку Рамову, Николи Пекову, Ђоки Мијушковићу, и другим који су на сваки начин настајали да ублаже нашу превелику рану.

Дао Бог да на љубав љубављу вратимо у свакој њиховој срећи и весељу.

Никшић, 15. Новембра 1896.

Ожалошћени:

Отац **Јокан**, мати **Стана**, жена **Крстиња** са седморо ђеце, браћа официр **Милош** и **Божо**, снахе **Мара** и **Киће**.

ЈАВНИ ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Н. Н. Ми смо чекали из тог пострадалог краја опис штета, што је вода учинила, и стања народа, који је без крова остануо; а од вас примамо допис од два ступца, што се могло свести у пошега, па опет што не иде у облику дописа, него се упућује нашој администрацији; за то ваш допис изостаје.

ОБЈАВА

Амет Етемов Ђурђевић, овдашњи трговац изашао је презадужен, због тога се овим позивају сви његови дужитељи, којим, је заостао дужан, да поднесу потписатој управи писмене рачуне од чега им и колико дугује.

Који дужитељ неби поднио своја потраживања најдаље до 21 Децембра ове године послѣ му се неће никакво потраживање у обзир узети.

Подгорица, 20 Нов. 1896.

Број 1038

УПРАВА ВАРОШИ ПОДГОРИЦЕ.

(1—4)

Weinrich.

Weinrich.

Свакој поштованој газдарици!

Која хоће да економично зготови укусну и добру белу или црну, а и тако звану турску кафу.

Изволите узети за

њемачку:

белу кафу 1/3 део ФРАНКК'ОВЕ и 2/3 - не зрнене

црну „ 1/4 „ „ „ 3/4 - „ „

турску:

црну кафу 1/5 део ФРАНКК'ОВЕ и 4/5 - не зрнене

Права ФРАНКК'ова Кафа

са доле-означеним жиговима гарантовано чиста је

☞ [: Али немојте узети ништа онај сурогат у фишецима са слинама, јер та скупа слика

D. 8552 Mz. 51.

требала би да замени лошију каквоћу а за тако шта сигурно нећете хтети издавати новаца.

Права ФРАНКК'ова Кафа произваћа се из корена оплемењене и најфиније цикорије.

Добива се у свим бакалским радњама земље.

Најпонизнији

Енрик Франкк'а Синови.

Заштитна знамка.

Заштитна знамка.

Заштитна знамка.

Heinrich Franck Söhne

Linz. Ludwigsburg.

Уредник: Др. А. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. при. државној штампарији.